

**Oponentský posudek na bakalářskou práci Adama Šliperského „Démokritos a
Aristotelés o dobrém životě“
(FHS, srpen 2021)**

Autor pojednává o etických „systémech“ Démokrita a Aristotela, rozebírá jejich základní koncepty a pojmy a srovnává vzájemné podobnosti a rozdíly, které vykazují.

Práce má racionální a dobře vybudovanou strukturu, má i jasně stanovenou a prováděné komparaci přiměřenou výzkumnou otázkou. Autor je většinou schopen srozumitelně a poměrně přesně zachytit a reprodukovat pozice a názory obou srovnávaných filosofů. Pochvalu v tomto ohledu zasluhuje zejména výklad dieteticko-etických názorů Démokrita na s. 13-15. Autor prokázal dobrou schopnost využívat pro svou práci sekundární literaturu, která sestává z kvalitních a validních titulů. Ocenění zasluhuje také jejich počet, jež lze považovat v rámci FHS za mírně nadstandardní.

V práci se nacházejí i rysy problematické. Co čtenáře udeří do oka nejprve, je závratně vysoký počet gramatických, stylistických a formálních chyb. Autor tápe v zápisu řeckých termínů (*aidos* m. *aidós*; *eptihýmiesin* m. *epithymiésin*; *somatos* m. *sómatos*; *Peri Ameipsirusmión* m. *peri ameipsirysmión*) a jmen, které často uvádí v chybných verzích (např. Sokratés místo Sókratés; Epikuros m. Epikúros; Trasyla m. Thrasyla; Hesychius m. Hésychios; Cicera m. Cicerona aj.), nebo pokaždé jinak (např. Platón i Platon; *eudaimonia* i *eudaimoniá*; *euthymia* i *euthymia*). Je smutné, že nedokázal sjednotit ani psaní Démokrita, jednoho z dvojice zkoumaných autorů, v jehož jménu neustále kolísá „e“ a „é“, občas dokonce na témže řádku (s. 3) nebo v téže větě (s. 5). Na několika místech má problémy gramaticky správně – nebo alespoň srozumitelně – formulovat větu a sdělení. Anakolut typu „děkuji ... svému vedoucímu práce, doc. Mgr. Hynek Bartoš, Ph.D“, který práci otevírá (podobně viz s. 3, 6 aj.), jen tahá za uši, ale obraty jako „sloučenina slova *rhythmos*“ (s. 7) a věty jako „výroky filosofů jako Sokratés a Pythagorás, u kterých nemohly být dochovány autentické prameny“ (s. 5) již nedávají smysl.

Velmi nízkou úroveň má celá formální stránka práce. Odkazy jsou psány pokaždé jinak (jednou v českém překladu, jindy v mezinárodní zkratce, jednou plně, jindy neúplně), jména spisů nejsou odlišena kursivou apod. Občas odkazy chybí (viz zejména s. 12-13), zejména na testimonia (tzv. A zlomky), která autor nedokázal nebo nechtěl dohledat v českých sbírkách (tj. ve Svobodových Zlomcích a ve Zlomcích atomistů), takže byl nucen je přebírat ze sekundární literatury. Navíc mu zjevně dělá potíže odlišit testimonia od autetických citací (srov. pozn. 23 na s. 5 nebo záměnu DK 68 A 33 za B 33 na s. 8). V úvodu (s. 2-3) postrádám přehled dosavadních řešení problémů (ač autor v textu jejich znalost vykazuje) a alespoň odstavec věnovaný metodologii. Naprostým formálním ztroskotáním je bibliografie, kde: 1) chybí rozlišení na primární a sekundární prameny; 2) překladatelé primárních pramenů a autoři úvodů jsou chybně uváděni na prvním místě, které standardně bývá vyhrazeno autorům nebo editorům; 3) způsob zápisu titulů neodpovídá žádné platné bibliografické normě; 4) tituly jsou zapisovány pokaždé jinak (chaoticky se mísí majuskule a minuskule, čárky a lomítka, kursiva s nekursivou, někdy údaje typu

křestních jmen autorů a místa vydání uváděny jsou, jindy ne); 5) tituly nejsou abecedně seřazeny.

Problematická nebo chybná jsou i různá dílčí tvrzení. Diogenés Laërtios ani Aristotelés nejsou hlavními uchovateli Démokritových výroků, ač to autor naznačuje (s. 2). Démokritovy etické výroky prý vedle Stobaia dochovala zejména sbírka „Zlaté výroky filosofa Demokrita“ (s. 5), ale zde autor zaměnil Démokrita s Démokřatem (třebaže tutéž chybu učinil patrně již autor sbírky). Autor poněkud zmateně tvrdí, že to, že „k dispozici máme i ostatní dřívější autory předcházející Stobaia, jejichž obsah se ztotožňuje s obsahem jeho kolekce, vyvrací tezi, že se Démokritos ve své době nezabýval etikou“ (s. 6). To je zjevné nepochopení jádra věci a zdroje, z něhož čerpal: nikdo nepopírá, že se Démokritos zabýval etikou, ale problém tkví v tom, které z výroků obsažených ve Stobaiově sbírce pocházejí opravdu od Démokrita (a jak to poznat), protože všechny autentické určitě nejsou. Předstobaiovští autoři dozajista nepostihují celý rozsah stobaiovské sbírky, která je zdrojem nejrozsáhlejším, navíc jsou doslovné shody u jednotlivých výroků spíše výjimečné. Autor se přesnějším vymezení autenticity Démokritových výroků brání s tím, že „otázku pravosti zlomků nepovažuji ve své práci za podstatnou, a to jednak z praktického hlediska, jednak co se týče tematického okruhu, který je spíše zaměřen na jejich obsah“ (s. 7). To je kuriózní argument, protože autor hodlá zkoumat obsah zlomků bez ohledu na to, jsou-li autentické čili nic. Jenže pokud nejsou, jaký mohou mít taková zkoumání a jejich závěry smysl? Zavádějící je dále tvrzení, že duše patří k „zažitým náboženským termínům“ (s. 7), protože tradičnímu slovu *psýché* poskytl význam „duše“ až filosofové (vedle Hérakleita a Sókrata právě Démokritos), zatímco v řeckém náboženství (tj. ve veřejných státních kultech) duše nehrála před 5. stol. př. n. l. žádnou roli a později jen zcela nepatrnou. Nejsem si také vědom, že by „Hérakleitos přirovnával duši ke Slunci“ (v. 12), to je nesmysl.

Tyto věcné nepřesnosti a lapsy, které zjevně vyplývají z autorovy malé zkušenosti na poli antické filosofie, jsou však spíše drobnější povahy a na celkové vyznění práce nemají větší vliv. Stavba práce drží docela dobře pohromadě a avizované srovnání provedeno je, třebaže závěr o tom čtenáře mnoho nepoučí, ježto představuje spíše jakýsi výkaz činnosti než přehled dosažených výsledků (s. 32). Za myšlenkovou a studijní práci, která stojí v pozadí, by autor zasluhoval dvojku (a možná i dvojku lepší), ale nízká jazyková a formální úroveň textu vynucuje hodnocení horší. Navrhuji proto známku mezi dvojkou a trojkou.

Praha, 10. 8. 2021

doc. Mgr. Tomáš Vítek, Dr.

